

Eduskunnan lakivaliokunta

1/2

Viite:

Lakivaliokunnan kokous 9.1.2019, asiantuntijalausuntopyyntö 4.12.2018

Asia:

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi oikeudenkäynnistä hallintoasioissa ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 29/2018 vp)

Apulaisoikeuskanslerin sijainen antoi 26.5.2017 esityksestä lausunnon oikeusministeriölle. Esitys on lisäksi ollut pyynnöstäni ennakkotarkastuksessa ennen sen esittelemistä valtioneuvoston yleisistunnossa. Lausunnossa ja ennakkotarkastuksessa esitetyt näkökohdat on olennaisilta osiltaan otettu huomioon esityksen jatkovalmistelussa. Valtioneuvoston päätöksenteon valvonnassa en havainnut estettä esityksen antamiseen eduskunnalle.

Esitys sisältää uuden säännöksen, joka koskee todistajan oikeutta olla saattamatta itseään syytteen vaaraan (69 §). Lausunnolla olleessa luonnoksessa hallituksen esitykseksi oli myös asianosaista koskeva itsekriminointisuoja koskeva pykälä, jonka mukaan jokaisella on oikeus olla saattamatta itseään syytteen vaaraan. Tämä pykälä on kuitenkin jätetty valmistelussa pois. Asian käsittelyä koskevassa säännöksessä (37 §) on eräänlainen totuudessapysymisvelvoite, jonka mukaan ”asianosaisen ja päätöksen tehneen viranomaisen on esitettävä selvitystä vaatimustensa perusteluista totuudenmukaisesti”. Tämän velvoitteen suhdetta itsekriminointisuojaan ei kuitenkaan ole pohdittu esityksessä.

Hallituksen esityksen käsittelyyn on yhdistetty lakialoite LA 1/2015, joka on pyydetty ottamaan asiantuntijalausunnossa huomioon. Lakialoitteen mukaan olisi perusteltua rajoittaa viranomaisen valitusoikeus ainoastaan asioihin, joissa valitusoikeudesta olisi laissa nimenomainen erityissäännös.

Viranomaisella on valitusoikeus voimassa olevan hallintolainkäyttölain 6 §:n 2 momentin mukaan, jos se on viranomaisen valvottavana olevan julkisen edun vuoksi tarpeen. Tämä koskee sekä hallintopäätöksen tehneen viranomaisen että muun viranomaisen valitusoikeutta. Lisäksi viranomaisella on valitusoikeus, jos siitä laissa erikseen säädetään. Säännöksiä viranomaisen valitusoikeudesta on esimerkiksi maankäyttö- ja rakennuslaissa (132/1999), maa-aineslaissa (555/1981), ympäristönsuojelulaissa (527/2014) sekä verotusmenettelystä annetussa laissa (1558/1995).

Käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä lain 7 §:n 1 momentiksi ehdotetaan säännöstä, jonka mukaan hallintopäätökseen saa hakea muutosta valittamalla se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa ja se, jonka valitusoikeudesta laissa erikseen säädetään. Viranomainen saa hakea muutosta valittamalla myös, jos valittaminen on tarpeen viranomaisen valvottavana olevan yleisen edun vuoksi. Lain 109 §:n 3 momentin mukaan viranomainen saa hakea muutosta myös hallintotuomioistuimen päätökseen valittamalla, jos valittaminen on tarpeen viranomaisen valvottavana olevan yleisen edun vuoksi.

Esityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan, ettei ehdotuksella ole tarkoitus muuttaa viranomaisen valitusoikeuden laajuutta nykyisestä. Ainoastaan säännösten sanamuotoa tarkistettaisiin. Pelkkä viranomaisen yleinen valvontatehtävä ei perustelujen mukaan sellaisenaan riitä valitusoikeuden perustaksi, vaan valvontatehtävän tulisi liittyä laissa säädetyn erityisen yleisen edun toteuttamiseen ja valituksen kohteena olevalla päätöksellä on oltava merkitystä säädetyn valvontatehtävän kannalta. Muun muassa hallituksen esityksessä (s. 182) käsitellyissä korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisuissa on otettu kantaa siihen, milloin viranomaisella on ollut valitusoikeus viranomaisen valvottavana olevan yleisen edun johdosta. Kyse voi olla esimerkiksi terveyden, turvallisuuden, ympäristön tai kulttuuriarvojen suojeluun liittyvästä valvontatehtävästä. Pidän perusteltuna hallituksen esityksessä omaksuttua kantaa, jonka mukaan viranomaisella säilyisi edelleen valitusoikeus niissäkin tapauksissa, joissa valittaminen on viranomaisen valvottavana olevan yleisen edun vuoksi tarpeen.

Oikeuskansleri

Tuomas Pöysti

OIKEUSKANSLERINVIRASTO

KÄYNTIOSOITE
POSTIOSOITE

Snellmaninkatu 1 A, Helsinki
PL 20, 00023 Valtioneuvosto

PUHELIN 0295 16001
TELEFAKSI 09 160 23975

E-MAIL etunimi.sukunimi@okv.fi
INTERNET www.okv.fi